

17:00-17:20

Egy elfelejtett amerikai szakember, Morgan Shuster modernizációs kísérlete és a geopolitika Perzsiában

Váczy István Dávid

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Morgan Shuster fellépése Perzsiában látványosan lerántotta az álcát a nagyhatalmak reálpolitikájáról. Irán a 19-20. század során a brit, valamint az orosz birodalom befolyása alá került; A két nagyhatalomnak stratégiai és gazdasági érdekei megköttették a modernizálódni kívánó ország lehetőségeit. A geopolitikai kontextus bár lehetőségeket is rejtett magában, mégis inkább negatív hatással volt az állam belső fejlődésére. Az időszak folyamán a nyugati szellemi irányzatok megjelentik az államban, így a nacionalizmus is, amely ideológiai háttérrel biztosított a progresszív erőknek. A konfliktust a perzsa modernizációs szándék, valamint a nagyhatalmi geopolitikai érdekek ütközése gerjesztette. Perzsia szétesésétől tartva, illetve államuk pénzügyi talpra állításának érdekében, végül az irániak 1910-ben úgy látták, hogy külső segítségre van szükségük. Ennek okán felkérték a fiatal, de komoly pénzügyi és szervezési tapasztalattal rendelkező amerikai szakembert, William Morgan Shustert és csapatát a feladatra. A szakértők 1911. májusa és decembere között tartózkodtak Perzsiában. Ezen rövid idő alatt Shuster kezébe került az ország pénzügyi kontrollja, emellett számtalan fontos intézkedést vezetett be, igyekezett szuverén módon működni, továbbá egy reformkonceptiót is kidolgozott. A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy lendületesen igyekezett talpra állítani az országot, kialakítani azokat az intézményeket, amelyekre egy szuverén modern államnak szüksége volt. Törekvései azonban áldozatul estek a nagyhatalmi intrikáknak, végül a geopolitikai kontextusból fakadó nyomásra eltávolították posztjáról. Ez az esemény mind Iránban, mind pedig a világban nagy visszhangot váltott ki, különösen miután Shuster tapasztalatai alapján megírta a „The Strangling of Persia” című művét.

Tanulmányomban arra keresem a választ, hogy milyen viszonyban volt Shuster a nagyhatalmakkal, milyen szellemben végezte tevékenységét, hogyan próbálta Irán pénzügyeit rendben hozni, szuverenitását visszaszerezni. Szeretném bemutatni, hogy hogyan képviselte a már majdnem nyíltan nagyhatalom Amerikai Egyesült Államok szellemiségét, érdekeit. Emellett elemezni kívánom ezen példa alapján, hogy a pufferállami létben milyen lehetőségei vannak egy modernizálódni kívánó országnak.

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-19-2
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK SZAKMAI
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.
